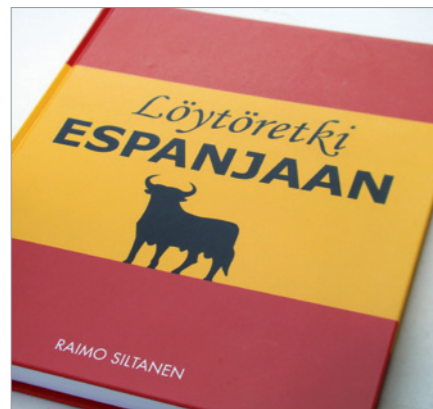

Espanjalaisuuden ainekset

Raimo Siltasen teos *Löytöretki Espanjaan* tekee tutkimusmatkan suomalaisten suosikkimaan historiaan ja nykypäivään. Mistä espanjalaisuus on tehty?

Teksti **Anna Venejärvi**

MENNEISYYDESTÄ ARABIVALLAN ALLA...

Arabikulttuurin vaikutusta on mahdotonta olla huomaamatta Espanjassa, johtuen siitäkin, että Marokko sijaitsee vain lyhyen pyrähdysen päässä. Arabivaikutteet esimerkiksi arkkitehtuurissa, musiikissa ja ruokakulttuurissa selittyvät kuitenkin myös maan arabimenneisyydellä.

700-luvun alussa muslimit valtasivat suuria osia Etelä-Espanjasta ja alkoivat kutsua hallitsemaansa aluetta nimellä al-Ándalus. Andalusian itsehallintoalueen nimi juontaa juurensa näihin päiviin. Espanjassa aiemmin vallalla olleet länsigootit eivät pystyneet pitämään kiinni vallasta ja muslimit etenivät pohjoisosa kohti vauhdilla vuoteen 718 asti.

Tuohon aikaan Espanjassa eli ja vaikutti kolme uskonnollista ryhmää: muslimit, kristityt ja juutalaiset, ja 1000-luvulla kristityt alkoivat toden teolla vallata menettämiään alueita takaisin. Takaisinvaltauksen aikakausi tunnetaan historiassa nimellä *reconquista*.

Aikakausi kesti useiden vuosisatojen ajan, 1400-luvun loppuun saakka, ja vaikka kristityt lopulta saivat maansa takaisin, muslimisymbolit, kuten Córdobaan valtava *Mezquita-catedral de Córdoba*, ovat säilyneet.

HISTORIASTA SIIRTOMAVALTIAANA...

Etenkin Amerikan mantereella Espanja tullaan ikuisesti muistamaan entisenä siirtomaavaltiaana. Tuon ajan – katolisten kuninkaiden **Ferdinandin** ja **Isabellin** aikakauden – ehdoton merkkihenkilö

on **Kolumbus** (1451–1506), joka teki kymmenessä vuodessa neljä matkaa uuteen maailmaan. Löytöretket olivat alkusoittoa Amerikan valloitukselle ja kolonialismin synnylle.

Espanjan löytöretket Etelä- ja Keski-Amerikan alueella olivat väkivaltaisia ja tehokkaita, ja kaikkiaan noin 50 vuoden aikana – 1400- ja 1500-lukujen vaihteessa – sekä Espanjalle että Portugalille avautuivat uudet temmellykset. Meksikon aluetta valtasi **Hernán Cortés**, Perua puolestaan **Francisco Pizarro**. Espanjalaiset veivät uudelle mantereelle kristinuskon ja toivat mukanaan valtaaviensa maiden lukuisat rikkaudet.

DIKTAATTORIN JÄTTÄMISTÄ JÄLJISTÄ...

Yhtenä surullisimmista aikakausista Espanjan historiassa pidetään diktaattori **Francisco Francon** (1892–1975) vallan aikaa. Erityisen traumaattisen ajasta tekee se, että monet nykypäivän espanjalaiset ovat sen omakohtaisesti kokeneet, ja sisällissodan ja Francon diktatuurin aikaisia rikoksia selvitetäänkin yhä.

Vuonna 1939 päättyneessä sisällissodassa menetti henkensä 600 000 ihmishenkeä ja siitä alkoi Francon aikakausi. Hävinnyt osapuoli, Espanjan tasavaltalaisen hallituksen edustajat tunsivat karvaasti Francon johtamien kansallismielisten kapinallisten koston, kun tasavaltalaisia suljettiin vankileireille, joissa noin 35 000 henkeä menehtyi. Maasta lähti pakolaisina noin puoli miljoonaa espanjalaista.

Francon vallan aikaa kuvaa totaalinen kontrollin tarve. Poliittiset vastustajat tuhoettiin ja muun muassa ammattiliitot kiellettiin. Sananvapautta Espanjassa ei ollut.

MONARKIAN SUURISTA LUPAUKSISTA...

Espanja on lähes aina ollut kuningaskunta. Francon vallan jälkeen maan uusi valtiot, nykyinen kuningas **Juan Carlos I**, otettiin vastaan suurin toivein.

Kuuluu **Bourbon**-sukuun kuuluva Juan Carlos kruunattiin Espanjan kuninkaaksi 22. marraskuuta 1975, minkä myötä Espanjasta tuli jälleen perustuslaillinen monarkia. Kuningatar **Sofian** kanssa Juan Carlos solmi avioliiton jo vuonna 1962.

Nykyään Espanjan kuninkaan valta on muodollinen, ja koko kuningasperheen tehtävänä on lähinnä edustaa Espanjaa sekä ylläpitää maan yhtenäisyyttä. Viime aikoina etenkin kuningasperhettä ravistelleet skandaalit ovat rapistaneet kuninkaallisten imagoa ja monarkian kannatus on selvässä laskussa.

POLITIIKAN PELUREISTA...

Kun Franco vuonna 1975 kuoli, alkoivat Espanjan nykyisen demokratian puitteet muotoutua. Ensimmäiset vapaat vaalit vuosikymmeniin järjestettiin heti seuraavana vuonna.

Espanjan poliittisella kartalla vaikuttavat pääasiassa kaksi puoluetta: keskustaoikeistolainen *Partido Popular* (PP) sekä sosialistinen

Espanjalainen politiikka saa suomalaisnäkökulmasta usein teatterimaisia piirteitä.

työväenpuolue *Partido Socialista Obrero Español* (PSOE). Vuoden 2011 lopussa valtaan nousi PSOE:n valtakauden jälkeen **Mariano Rajoyn** johtama PP:n hallitus.

Koska valtapuolueita on kaksi, espanjalainen politiikka saa suomalaisnäkökulmasta usein teatterimaisia piirteitä. Mitä oikeisto esittää, sitä sosialistit vastustavat – ja tietenkin toisinpäin.

Taluskriisin aikaan PP on kovan paikan edessä, sillä kansan ja koko eurooppalaisen yhteisön odotukset tilanteen kohenemiseksi

ovat suuret. Espanjassa eletäänkin nyt tiukkojen taloudellisten leikkausten aikaa.

KATOLISEN KIRKON KURISTA...

Noin 75 prosenttia Espanjan kansalaisista on roomalaiskatolilaisia. Katolinen kirkko on valtionkirkko, eli kirkollisveroa ei makseta, vaan valtio tukee sitä rahallisesti. Niinpä kirkko on aktiivisesti mukana myös sosiaalityössä, hyväntekeväisyydessä ja koulutussektorilla.

Espanjalaiset eivät ole ryppötsäisen uskonnollista kansaa, mutta uskonto on silti selvästi osa arkipäivää ja yhteiskuntaa. Katolisen kirkon kannalla on selvä merkitys myös poliittisiin kysymyksiin, josta hyvänä esimerkkinä toimii maan eurooppalaisesta näkökulmasta tiukka aborttilaki.

Pyhimyspatsaat ja -juhlat, pääsiäiskulkueet ja muut uskonnolliset perinteet ovat irrottamaton osa espanjalaisten elämää, ja jopa riemukkaita kaupunkijuhlia, *ferioita*, vietetään, ainakin nimellisesti, kaupunkien omien pyhimysten kunniaksi.

TULISESTA ROMANIKULTTUURISTA...

Mitä olisi Espanja ilman flamencomusiikkia? Maailmalla Andalusiasta kotoisin oleva flamenco on yksi Espanjan kulttuurin tunnetuimmista hedelmistä, mutta harva tietää, että flamenco on kiinteä osa nimenomaan maan romanikulttuuria. Flamenco virtaa Andalusian romanien suonissa ja tunnetuimmat flamencomuusikot ovat romaneja.

Flamencon juuret kulkevat arabien ja juutalaisten keskiaikaisiin musiikki-perinteisiin, ja alun perin flamencomuusikot ovat olleet valituslauluja. Yhä edelleen musiikkityyliin liittyy voimakas surumielisyys, tarve kaikista tuskallisimpien tunteiden ilmaisuun. Flamenco ei olisikaan mitään ilman kiihkeää, tulieluista ilmaisuja, jonka nimenomaan maan romanit parhaiten hallitsevat.

RUUAN JA VIININ ARVOSTAJISTA...

Espanjalaiset ovat suuria kulinaristeja ja viinin ystäviä. Pienten tapas-annosten syönti on osa koko maan ruokakulttuuria,

vaikka ruoka-annosten sisältö vaihteleeekin alueittain. Ruoka nautitaan aina hyvässä seurassa ja huuhdellaan alas oman alueen laadukkaalla viinillä.

Seisaalta tai kävellen syömistä ei maassa tunneta, vaan kiireiselläkin hetkellä lounas syödään hitaasti ja nautiskellen. Ruokajat, etenkin myöhäinen illallisaika, ovat Espanjassa pyhiä.

Haarukan ja veitsen sijaan ruoka syö-

Espanjalaiset eivät ole ryppötsäisen uskonnollista kansaa.

dään usein leivän avulla, ja leipä sopii kaiken lisukkeeksi. Muita kulinarismin kulmakiviä ovat maan herkkuiset oliivit ja oliiöljyt, espanjalaiset juustot, sekä ilmakeitit kinkut, *jamón serrano* tai *jamón ibérico*.

MAAILMAN PARHAASTA JALKAPALLOSTA...

Espanjan kansallisurheilua on jalkapallo, eikä syyttä, onhan maa hallitseva Euroopan- ja maailmanmestari. Jalkapallo ja politiikka ovatkin aiheita, joista espanjalaiset innostuvat keskustelemaan koska tahansa.

Valinta, jonka eteen kaikki Espanjassa asuvat ja maassa aikaa vietävät joutuvat, on: Barcelona vai Real Madrid. Kaikki kannattavat jompaakumpaa näistä huipujoukkueista, ja *El Clásico* -nimellä tunnettuja taistoja Barcelonan ja Madridin välillä seurataan kaikissa kuppiloissa ja olohuoneissa. Madrid mielletään yleisesti valtiolliseksi mahtiseuraksi, Barcelona taas kansanjoukkueeksi. ■

Uusi hakuteos Espanjasta

Raimo Siltasen *”Löytöretki Espanjaan”* (Media Maker, Kerava 2012) on syntynyt kirjailijan omasta intohimosta maahan ja espanjan kieleen. Noin 200-sivuinen, asiantunteva mutta helppolukuinen teos käsittelee Espanjan historiaa, kulttuuria, yhteiskuntaa, elämäntapoja, sekä Espanjan eri alueiden erityispiirteitä. Tiedot teokseen Siltanen on hankkinut paitsi omilta matkoilta Espanjaan, myös lukuisilta Espanjan asiantuntijoilta.